
Szabó R. Ádám

A VÁSÁRHELYI OPERATŐR KALANDJAI

A Vásárhelyi Visszavonult Művész Kolozsváron lakott.

Amióta visszavonult, elhagyta Vásárhely otthonosságát, azaz hogy a nevéből mégsem tudta teljesen elhagyni. Kötődött ahhoz a városhoz, jobban szeretete annál, mintsem hogy benne lakjon, úgy gondolta, ezzel már rászolgál a vezetéknev további használatára.

Szóval a Vásárhelyi Visszavonult Művész Kolozsváron lakott, egy Szamosra néző apartmanban, húszéves macskájával, akiről, ha a másik oldalára fordult alvás közben, már elmondható volt, hogy megvolt a heti testmozgása. Szinte taszította a mozgást, amit a V. V. M. mindig is ironikusnak tartott, talán ezért is szerette annyira a Macskát (jobb neve sok száz lehetőség kipróbálása után sem került, még mindig ez jellemezte legjobban az állatot), amikor beült a vízrenéző szobában foteljébe, és egy szegfűszeges cigaretta segítségével fújt karikákat, amelyek a szobán áthaladva távoztak az ég felé a nyitott erkélyajtón keresztül, csak ránézett a jobb lábánál szundikáló herélt kandúrra, aki jócskán túlélte az elvárásokat, és máris elfogta a cigire szépen rímelő, fűszeres illatú lelkiállapot.

Ilyen esős délutánokon képes volt órákig elüldögelni a fotelben, egy kívülállóknak úgy tűnhetett, hogy tétlenül tölti ezt az időt, pedig dehogy! Most az ötleteket gyűjtötte össze, a fejében írt és szerkesztett, és amikor az utolsó mondat is kellően frappánsra sikeredett, leül hűmmögő, régi matricákkal teleaggatott, tízéves laptopja elé, és egy nekifutásra megírja egy kisregény felét. Így szokott lenni. Csak a két írás megszületése közben a fotelben ülés ideje nőtt meg kissé.

Az utóbbi időben azt próbálgatta, hogy ötletelenség idején elkezd régi történeteket felidézni, megpróbálván a fotel komfortja és a cigaretta nyugtató hatása előidézni meditatív állapotot transzba esve tölteni, odaképzelve magát az egykori helyekre.

A Vásárhelyi Visszavonult Művész minden este Vásárhelyen lakott.

ELSŐ KALAND

1.

Akkoriban, amikor a Vásárhelyi Visszavonult Művész még csak Vásárhelyi Operatőr volt, egy, a Marosra néző apartmanban lakott, egy akkor szemtelenül fiatal és agresszív szürke kandúrral, a fala teleragasztgatva mozifilm-poszterekkel, énekesek arcképeivel, és néhány megmagyarázhatatlanul vonzó képeslappal, amire egy hét után ráun az ember, de ha kidobná, rögtön hiányozna a helyéről valami.

Egyik délután felöltötte magára aktuális kedvenc zakóját, egyetlen, tehát kedvenc, hosszú Fekete Kabátját, a meglepően egyéniségnek mutató Fekete Sálát, és legvégül a Megmagyarázhatatlanul Vicsogó Bakancsot. Néha ellenőrizte a talpát, de sosem látott rajta semmi egyértelműen vicsogó részt, más baja pedig nem volt a cipőnek, vállalható volt, úgyhogy általában inkább elviselte a bakancs Megmagyarázhatatlan Vicsogását.

Megmagyarázhatatlan vicsogás közepette vágott át a visszahangos aluljáron, amikor először a szemébe ötlött a Sötéthajú Lány. A Vásárhelyi Operatőr éppen elviselhetőnek ítélte a saját kinézetét, a Fekete Kabát erejében bízott, a Sál is megfelelően művészi állt a nyakán, haját frissen mosta, ráadásul mesterségének címere is ott lógott oldalán. A tisztaság és foglalkoztatottság keltette önbizalmával nézett rá a Lányra, elhaladtának pillanatában, szolidan ráfélmosolyogva. Egy pillanatra úgy tűnt, célba talált a mosolya, tíz méter után a háta mögé pillantott, és úgy látta, a lány épp visszakapja a fejét. Aztán a nagy vigyorgás elmúltával meghallotta saját vicsogását, és rájött, hogy csak azért nézett vissza a Sötéthajú Lány, hogy lássa, mégis mi okozhatja a Vásárhelyi Operatőr Megmagyarázhatatlan Vicsogását. Biztosan csak ezért nézett vissza.

Felvett néhány szép totált, kézből szerette csinálni, alig mozgatva a kamerát, bízva a képstabilizátor erejében. Friss volt a levegő, olvadoztak a jégcsapok a városban, meleg szellőt érzett az arcán a Vásárhelyi Operatőr. Késő tél volt.

A Vásárhelyi Operatőrnek mindig késő tél volt.

2.

A Vásárhelyi Operatőr ballagott a Központ felé, munkáját elvégezte, most már sietség nélkül sétálhat a város utcáin, a lemenőfélben lévő késő téli, estelőtti napsütés fényeit élvezheti, megállhat egy hamburgerre a zsinagóga mellett, elszívhat egy szegfűszeges cigarettát a Színháztéren. Közben visszanézi a képeit, készít néhányat a padon ülve is a téren nyüzsgő emberekről, itt-ott már felbukkan egy színházba felvett, szolid kisestélyi szegegye a télikabát alatt, a Színház előtt gyűlnek az előadás két órájának végigunatkozására felkészülő, utolsókat füstölő öltönyös alakok, kigyúlnak a karácsonyról ittfelejtett díszek a városban, az üzletek kirakatában néhol még egy-egy világító fenyőfa is kidugja a fejét, a buszmegállóban sűrűn cserélődnek az utasok.

Negyede volt meg a cigijének, amikor észrevette az utasok között a Sötét Hajat. Gyorsan előkapta kameráját, negyvenszeres zoomjával pedig a keresőbe húzta a lány arcát, ahogy buszra várva nézelődött. Egyszer találkozott a tekintetük.

Azazhogy, ahogy a Vásárhelyi Operatőr rögtön rájött, a Lány a kamerába nézett, ő a keresőt bámulta, kissé félreérthetőnek és mindenképpen perverznek tűnt a helyzet. A Sötéthajú Lány sötét szemei nagyszerűen kirajzolódtak az éppen érkező busz élfényeitől keretezve, azt égették bele az objektívbe, kár. Csak ennyit, mint két holló, kár. Kár.

3.

Másnap interjúra igyekezett a Vásárhelyi Operatőr, nagy gyár nyílik a városban, az Amerikából hazatért tulajdonos mutogatja körbe az Európai Nívójú Műanyagkuka-Gyárat, a média minden képviselője hivatalos, az ingyen kávéban és gyümölcslében reménykedő, éhező újságírók várták őt is maguk közé, megvolt a megszokott helye, a kolléga-arcképcsarnok minden aktív médiását kihozta az odújából.

A gyártulajdonos rögtön a sajtótájékoztató első percei után, minden operatőr csalódottságára, a vetítövászson elé fordulva magyarázta el az európai nívójú mechanikát, amely a gyártósor alkatrészeit hajtotta, a tökéletesen ragasztott műanyagkukák korszakalkotó és előnyös gazdasági vonzatairól folytatván értekezését. A fájdalmasan unalmas, félórás bevezető után pedig meglepetésszerűen bejelentette, hogy személyesen vezeti végig a sajtó

képviselőit, most, először, exkluzíve, az Európai Nívójú Műanyagkuka-Gyártósoron.

Ezt mondjuk pont nem bánták az operatőrök. A szerkesztők már mentek volna haza, nekik megvolt a szöveg, de az operatőrök néhány szóval elmondták a szerkesztőnek, hogy kellene jobb képek, mert a pasi végig hátal és ellenfényben állt, ez így nem lesz headline-os anyag, kellene még néhány fasza közeli. Néhány másodperces zsvajos késéssel pedig megindult a szerkesztők és operatőrök hada a Műanyagkuka-Gyártósor túrára.

A Vásárhelyi Operatőr is ott haladt a vásárhelyi operatőrök között, Fekete Kabátja lobogott utána, ahogy udvarias mozdulatokkal igyekezett az első sorba tornászni magát. Nem is bánta meg rámenősségét, tökéletesen szemből tudta lekapni, ahogy a Hazaszármazott Gyártulajdonos maga vágja el az előre kikészített szalagot a Gyártósor bejáratán.

A szalagot egy nagyon ismerősnek tűnő lány vette át a Gyártulajdonostól, a Sötét Haj összetéveszthetetlen volt. A Vásárhelyi Operatőr profi módra viselkedett a túra további részén, egy percre sem emelte le a szeme elől a keresőt, szorgalmasan termelte a vágóképeket, mikrofonkábel-pórázával pedig észrevétlenül a Sötéthajú Lánytól távolította messze a szerkesztőt.

A többi vásárhelyi operatőr már rég abbahagyta a vágóképezést, és tíz-mikronos csoportokban vették az interjúkat a harsányan nyilatkozó Gyártulajdonostól, aki egy hazai sört tartott a kezében, amikor a Vásárhelyi Operatőr sűrű bocsánatkérések közepette követte a mikrofonkábel másik végét markoló szerkesztőt, aki a tulajdonost körülvevő csoport felé tartott nagy lendülettel. A sorban lekapcsolódó fejlámpák, a földről feltápáskodó első szerkesztők felbukkanása az állványok és lábak erdejéből azonban biztos jelei voltak, hogy a főinterjúról lekéstek. Szerencsére a főcsoporttól balra álló, lényegesen kisebb kamera- és emberfej-csoportosulás még nagyon is aktívnak mutatkozott, a szerkesztő néhány könyökmozdulattal be is tornászta mikrofonját az alany orra alá, némiképp meglökve az alanyt, aki ösztönösen reagálva, a bűnös mikrofonhoz hozzáközött kamera objektívébe bámult.

A műanyag kukák európai nívójáról beszél.

Két szeme két udvariasan kínzó holló.

Másnap a V. V. M. későn kelt, meglehetősen hosszúra nyúlt az előző esti szivarazgatás, már jóval éjjél után járt az idő, mire felébredt a fotelben. És, ahogy az persze lenni szokott a délutáni alvásokkal, a V. V. M. szemére nem jött az álom, amikor annak ideje lett volna. Így persze kiváratlanul, feldagadt sze-

mekkel ébredt, kicsit még a torka is megfájdult, ideje lenne leszokni a szivarról, morgott magában magára, de most már tényleg. Most, először, igazán!

Azt nem tudta összeszámolni hirtelen, hogy hányszor szokott már le, de arra emlékezett, hogy milyen volt az első. S mivel semmi dolga nem volt betervezve az eseménytelen, későtéli szombat délelőttre, elmerült a dohányfüst édes megvonása keltette emlékfelhőbe.

MÁSODIK KALAND

1.

A Vásárhelyi Operatőr Kolozsváron lakott. Azazhogy, még nem is volt vásárhelyi operatőr a Vásárhelyi Operatőr, még csak kolozsvári Egyetemista volt, így, kisbetűvel, mert senki máshol született nem lesz igazán Kolozsvári. Az egyetemen filmet tanult, hosszú kabátja lobogott utána, ahogy végigszaladt a kora tavaszi délelőttön az átjárón a főtér mellett, korábbi, Tényleg Személyiséggel Rendelkező Sálja lobogott a tiszta, keletről érkező, napsütés által felmelegített szélhullámokon, Vicsogó Teniszcipőjével vígan kerülgette az utolsó, hóalkotta pocsolyákat.

A kolozsvári Egyetemistának mindig kora tavasz volt.

A mozival szemben találkozik Mérával, elmennek majd abba a tünevényes kis kínai teázóba, ahol a pasi Nem Kínai, de nem is ezért kínai teázó, hanem mert a polcok zsúfolásig teltek illatos, esetenként fűszagú, de alapvetően kívánatos teákkal, és a Nem Kínai Pasi kínai módszerekkel fogja megfőzni és kiltölteni őket, csak kettejüknek. Pont, mint legutóbb.

Méra, úgy tűnt, nem így képzelte el a délelőtt hátralévő részét.

Egy kicsit menjünk vissza, jó?, mondta a k. E.-nek, akinek csak két másodperc – és egy miniszívroham – elmúltát követően esett le, hogy úgy érti ezt Méra, hogy menjenek a főutcán visszafelé, a kedvenc kis éttermükbe. Ahogy a lány mellett ballagott, örülve az életének, elkezdett agyalni azon, hogy milyen szakítóoka is lehetne a lánynak? Ő nem látott problémát, jól érezték magukat együtt, volt tervük a nyárra, találkoztak egymás szüleivel, a lány pedig megígérte, hogy következő alkalommal elkíséri a k. E.-t hazahaza (ezt azért le kellett tisztázni az esetenkénti, Eljössz hozzám haza? Mármost a monostorra, most? Nem, nem oda haza, hazahaza? kérdés-válasz szituáció idejére), Csíkba.

Nem veszekedtek soha (addig legalábbis), söröztek a töbiekkel, beszélgettek éjszakákon keresztül az élet nagy dolgairól, filmeket és zenét fogyaszt-

tottak hektószámra, keveset ettek, keveset aludtak. Mi lehetne gond? S ahogy a kora tavaszi déli napfényben ránézett a mellette baktató, könnyű zöldeskék kabátban, szürke színű, vastag harisnyában és az egyszerű, fekete topánkában álomba illően gyönyörű lányra, nem tudta elképzelni, hogy valaha is külön akarna lenni Mérától, jöhet bármi, legyűrik.

– Nem szoktál már le?

– Jaa, de, nagyjából. Most már nem szívok naponta egy csomaggal.

– Egy csomaggal?! Jézusom, az marhasok pénz!

– És rákot okoz. De kösz. Amúgy...

– Mennyit szívsz?

– Mi?

– Mennyit szívsz most?

– Öhm...

– Na?!

– Nem tudom pontosan, most van az első napom. Tegnap még összejött a csomag. Öhm. De ma meglesz, biztosan. Alig van... öhm... 12 óra a napból. Szóval még meglehet!

– Aham.

– Látod, még van... még van... három szálam. Franc!

– Idefigyelj, beszélünk kell...

Nos, a k. E.-ben felgyűlt boldogság tartott vagy fél órát.

2.

Nem élvezte, hogy túl van élete első veszekedésén, túl egyszerű lett hirtelen a helyzet: vagy a cigi, vagy Méra. Ahogy elgondolkozva bámulta Kolozsvár koratavaszi estéjének nevetségesen képeslapszerű látványát, az utolsó cigi elszívására határozta el magát. Legalább szép lesz, gondolta.

Az utolsó szál. A legutolsó. Nincs több konyhát telefüstölés, másnap reggel nikotintól kapart torok, remegő kézzel elszívott stresszoldók, másoknak tüzet adás, másoktól tüzet kérés, a saját csomag és brand megnyugtató állandósága, az unalmas várakozás érdekessé tétele. Ez az utolsó csodásan kapar, füstje palackból szabadult dzsinn módjára adja át magát, oldódik fel az esti képeslapszerű fényekkel teli kolozsvári horizonton.

Szerette Mérát. A fellegvári padon ülve, az utolsó cigit szívva, nem is értette, hogy nem mondta ezt rögtön a lánynak a délben. Pedig már akkor tudta. Tudta, hogy el fog jutni ide, erre a padra, el fogja szívni az utolsót, a Tényleg Utolsót. Tudta, hogy ez az Utolsó, tökéletes, annak kellett lennie,

az is volt, simogatott, mart, és úgy tűnt, sokkal tovább tart, mint egy normál cigi. A k. E. minden szívást élvezettel forgatott meg a tüdejében, és közben már az üzenetet konstruálta, amelyben kicsalja Mérát a monostori Monostorhoz, és elmondja neki, hogy életében először, kétségen kívül, megnyugtatóan őrülden Szerelmes.

A Kolozsvári Egyetemista egy hónap múlva szívta el a következő cigarettáját, mondván, most, hogy leszokott, már szívhat egyet.

És soha nem lett Kolozsvári. De volt még kolozsvári Egyetemista kolozsvári estéken.

A V. V. M. naplementekor ébredt meg, az utolsó vörös sugarak pontosan a szemére világítottak, elvonultak az esőfelhők a nap elől, a Késő téli Szombaton az eget vörösre festő, utolsó csóvák. Felkelt foteljéből, a felénél kialudt fűszeres cigiszál maradványaira nézett a hamuzóba, majd úgy döntött, hogy ideje írni.

Már egy jó ideje halogatta, folyamatosan nyugtatva magát, hogy nem fogyott még ki teljesen, voltak még ötletei, csak épp nem volt ideje megírni őket. Kívülről talán úgy nézhet ki, hogy lenne ideje, ha akarná, de tényleg nem. Már mint persze, egy-két perc akad a nap folyamán, hogy leüljön a gépéhez írni, de nincs energiája, a sok futkosás, számlafizetés, ügyintézés, kávézgatások régi ismerősökkel után, amikor este hazaér, rögtön bedől a fotelbe, megnéz egy régi filmet, elszív pár szál cigit, kikapcsolódik. Néha kijár az embernek, nem?

De most eldöntötte, alkotni fog. Leporolja a billentyűzetet (persze csak képletesen, kommunikálni azért csak szokott a segítségükkel), feltesz egy régi, recsegős, karcolós lemezt, csendes, kikapcsoló dzsesszet, talán ma este Sinatrát dalra fakasztja a megnyugtatóan sokat hallgatott New York, New York dallamára, átadja magát egy Igazi Művész alkotásának, és ő maga is teremteni fog egy hasonlóan fontosat. Visszagondolt arra az időre, amikor először alkotott a New York, New York kezdő-, középső- és zárótaktusaira, szinte a szám előrehaladásával ritmusban írni a mondatokat, kikaparva őket agyából egy papírra vagy Új Dokumentumba (mindig idegesítette, hogy nagybetűvel írja ki a Word egy üres lap megnyitásánál, hisz az nem helyes magyarul), mindannyiszor új csavart illesztve a történetbe, amikor a lemezjátszó új dalba kezd, hullámoztatva a begépett vagy lejegyzett szavak átlagmennyiségét.

Voltak percek, amikor száz szó is megszületett, máskor tíz alig csordogált be, de a V. V. M. végre ismét alkotó művész volt. Nem pedig olyan, mint a körülbelül nyugdíjazott macskája.

HARMADIK KALAND

Egyetem után már nem volt együtt Méréval, a lány más országba költözött, legalábbis legjobb becslései szerint. Néha szinte látta maga előtt a komoly, irodai, mégis apró részleteiben egyedi ruhába bújójó, dinamikus, fiatal lányt, amint nála idősebbeknek osztja ki a munkát, két szeme csillogott, mint két csendes, fekete holló, apró, de biztos lépéseket téve a vezetői pozíciók, több pénz és nagyobb önállóság felé, és olyankor átjárta a régi érzések némelyike, arcán széles mosollyal sétálva a késő téli, kora tavaszi napon, észrevette a kellemes szellőt az arcán, elmerült az érzésben, hogy az a sok öröm és fájdalom nem volt hiába.

A V. O. egyik ilyen alkalommal eldöntötte, hogy aznap este írni fog, félreteszi az agyába türemkedő médiával kapcsolatos ötleteit, és teljes kreatív energiáját egy írásba öli bele. Egy fontos írásba, ami eddigi karrierjének legkörülmönfontabb írása lesz, amelyben tudtára adja a Lánynak, hogy még mindig gondol néha rá, és mindig örülni támad tőle kedve.

Márpedig ez nem volt könnyű dolog, mert egyszerre szerette volna, hogy amellet, hogy a Lánynak is elküldi, vállalhatónak is kellett lennie. Két legyet akart ütni egy csapásra: megírni egy (remélhetőleg) jó novellát, esetleg egy önreflexívet, azokat mindig szerette olvasni, amíg elgondolkoztatták, legalább annyira, hogy bevallotta magának: meg tudta lepni egy-egy sor.

Te most meg fogsz lepődni.

V. O. egyik sorának legépelése után felnevetett, vállon veregette magát képzeletben, érezve, hogy lassan közeledik a novella végéhez, még néhány formai alakítás (fontos helyeken, például az utolsó előtti bekezdésben hagyott üres sorokat, dőlt betűket állított be) elvégzése után elgondolkozva azon, hogy az olvasója mire fog gondolni, amikor végül pontot vagy egyéb írásjelet tesz A Vásárhelyi Operatőr Kalandjainak végére.

Na, milyen *Méra*?